

**ETT EKUMENISKT
UPPROP
FÖR RÄTTFÄRDIG
FRED**

Om begreppet "Just Peace"

Engelskans uttryck "Just Peace" har här oftast översatts med orden Rättfärdig fred. Rättvis fred är naturligtvis en annan möjlig översättning som för många är enklare att förstå och ett vanligare ord. Begreppet Rättfärdig fred har ändå valts, främst av två skäl. Det första är att ordet rättfärdig uppfattas referera till ett bredare betydelsefält där det inte bara handlar om rättvisa utan även om goda och rätta relationer i stort mellan Gud, människor och skapelsen i stort. Det andra är att det blir en tydlig pendang till uttrycket Rättfärdigt krig som genom historien spelat en viktig roll i kyrkornas argumentation kring våld och krig. Engelskans ord Peace (hebreiskans shalom) översätts i svenskan både med fred och frid. Här har ordet fred använts i de flesta fall.

Utgivningsinfo

Texten är översatt från engelska av Maria Nilsson. Rune Forsbeck, Sanna Eriksson och Margareta Ingelstam har gett värdefulla synpunkter. Slutredigeringen är gjord av Björn Cedersjö, Sveriges Kristna Råd.

ISBN: 978-91-87294-60-0

Formgivning: Johan Cedersjö

Copyright 2012 Sveriges Kristna Råd

Sveriges Kristna Råd
Christian Council of Sweden

“Styr våra fötter in på fredens väg.”

LUKAS 1:79

INLEDNING

DETTA UPPROP ÄR en samlad kristen röst som riktar sig huvudsakligen till den världsvida kristna gemenskapen. Med inspiration från Jesus från Nasaret bjuds kristna att välja den rättfärdiga fredens väg. Då löftet om fred är grundläggande i alla religioner, vänder sig detta upp-rop till alla som strävar efter fred i enlighet med sina egna religiösa traditioner och åtaganden. Uppropet har tagits emot av Kyrkornas Världsråds centralkommitté och rekommenderas för läsning, reflektion, samarbete och gemensamma insatser. Det sänds ut som svar på Kyrkornas Världsråds generalförsamlings anbefallning i Porto Alegre i Brasilien 2006 och bygger på insikter från det ekumeniska ”Årtiondet för att övervinna våld, 2001-2010: kyrkor söker försoning och fred.”

Den rättfärdiga freden innebär en grundläggande förändring när det gäller etiskt handlande. Den medför en annorlunda analysmodell och nya handlingskriterier. Vårt upprop är ett tecken på denna förändring och visar på en del av konsekvenserna för kyrkornas liv och vittnesbörd. I fördjupningsboken ”Just Peace Companion” tas mer utvecklade bibliska, teologiska och etiska överväganden upp till behandling. Där finns också förslag till fortsatt fördjupning och exempel på god praxis. Förhoppningen är att detta material, tillsammans med åtagandena från den internationella ekumeniska fredskonferensen (IEPC) i Kingston i Jamaica i maj 2011, under namnet ”Glory to God and Peace on Earth”, skall vara till hjälp för Kyrkornas Världsråds kommande generalförsamling att nå en ny ekumenisk konsensus när det gäller rättvisa och fred.

01 RÄTTVISAN OMFAMNAR FREDEN. Kan det finnas rättvisa utan fred? Kan vi nå fred utan rättvisa? Alltför ofta strävar vi efter rättvisa på fredens bekostnad och efter fred på rättvisans bekostnad. Att nå fred utan rättvisa är att äventyra hoppet om att ”fred och rättvisa omfamnar varandra” (PS 85:11). När rättvisa och fred saknas eller ställs emot varandra måste vi förändra vårt handlingsätt. Låt oss därför stå upp och arbeta tillsammans för fred och rättvisa.

02 LÅT FOLKEN TALA: Det finns många historier att berätta – historier som genomsyras av våld, kränkningar av människovärdet och förstörelse av skapelsen. Om alla öron kunde höra ropen, skulle ingen plats vara alldeles tyst. Många människor tyngs av krigets bördor. Etniska och religiösa stridigheter liksom diskriminering på grund av ras eller kast befäcker många nationers rykte och lämnar bestående ärr. Tusentals har dött, fördrivits, är hemlösa eller på flykt inom sitt eget land. Kvinnor och barn bär ofta den tyngsta bördan i konflikter. Många kvinnor utsätts för misshandel och människohandel eller mördas. Barn skiljs från sina föräldrar, blir föräldralösa, rekryteras som soldater och misshandlas. I vissa länder utsätts medborgarna för våld av ockuperande makt, paramilitära förband, gerillasoldater, kriminella karteller eller regeringsstyrkor. I många länder lider medborgarna under regeringar som är besatta av nationell säkerhet och vapenmakt men ändå, år efter år, misslyckas med att åstadkomma äkta säkerhet. Tusentals barn dör varje dag av näringsbrist medan de som har makten fortsätter att fatta ekonomiska och politiska beslut som gynnar relativt få.

03 LÅT SKRIFTEN TALA: I Bibeln är rättfärdighet och fred oskiljaktiga följeslagare (JES 32:17; JAK 3:18). Båda är tecken på rättvisa och hållbara relationer i det mänskliga samhället, livskraften i vår samhörighet med jorden, skapelsens välbefinnande och integritet. Fred/frid är

Guds gåva till en söndrad men älskad värld, idag liksom under Jesu Kristi livstid: ”Frid lämnar jag kvar åt er, min frid ger jag er” (JOH 14:27). Genom Jesu Kristi liv och undervisning, hans död och uppståndelse, förnimmar vi fred både som ett löfte och som något närvarande – en förhoppning för framtiden och en gåva här och nu.

04 Jesus sade till oss att älska våra fiender, att be för våra förföljare och att inte använda dödliga vapen. Hans fred uttrycks genom saligprisningarnas budskap (MATT 5:3–11). Trots förföljelse är han orubblig i sitt aktiva ickevåld, ända in i döden. Hans livslånga engagemang för rättvisa slutar på ett kors, ett redskap för tortyr och avrättning. Genom Jesu uppståndelse bekräftar Gud att sådan orubblig kärlek, sådan lydnad och sådan tilltro leder till liv. Detta gäller även för oss.

05 Varhelst det finns förlåtelse, respekt för människovärdet, generositet och omsorg om de svaga i mänsklighetens gemenskap, får vi en skytt – om än så svag – av fredens gåva. Därför går freden också förlorad när orättvisor, fattigdom och sjukdomar, liksom väpnade konflikter, våld och krig, vållar skador på människors kroppar och själar, på samhället och på jorden.

06 Trots detta finns det bibeltexter som kopplar ihop våldshandlingar med Guds vilja. Med grund i sådana texter har delar av vår kristna familj berättigat sitt eget och andras användande av våld och fortsätter att göra det. Vi kan inte längre läsa sådana texter utan att påtala mänsklighetens misslyckande att svara på den gudomliga kallelsen till fred. Idag måste vi ställa kritiska frågor till de texter som talar om våld, hat och fördomar eller ropar på Guds vrede för att tillintetgöra ett annat folk. Vi måste låta sådana texter visa oss när vi, liksom folket i Bibeln, låter våra avsikter och planer, vårt hat, våra känslor och våra vanor styras av våra egna begär snarare än av Guds vilja.

07 LÅT KYRKAN TALA: Kyrkan är, i sin egenskap av Kristi kropp, kallad att vara en plats för fredsbyggande. Våra liturgiska traditioner åskådliggör på många skilda sätt, särskilt genom vårt firande av nattvarden, hur Guds fred kallar oss att dela freden med varandra och med världen. Ändå misslyckas kyrkorna ofta med att leva enligt sin kallelse. Den kristna splittringen, som på många sätt underminerar kyrkornas trovärdighet när det gäller fredsbyggande, bjuder oss till ständig omvändelse av hjärta och sinne. Endast när trosgemenskaper grundar sig på Guds fred kan de vara ”företrädare för försoning och fred med rättvisa i hem, kyrkor och samhällen såväl som i politiska, sociala och ekonomiska strukturer på en global nivå” (KV:s generalförsamling 1998). Den kyrka som lever ut den fred den förkunnar är – med Jesu bild – som staden på berget som inte kan döljas (MATT 5:14). Troende som utövar det försoningsämbete som Gud har anförtrott dem genom Kristus pekar bortom kyrkorna på det som Gud åstadkommer i världen (se 2 KOR 5:18).

DEN RÄTTFÄRDIGA FREDENS VÄG

08 Det finns många sätt att bemöta våld och många sätt att utöva fred. Som medlemmar av den gemenskap som förkunnar att Kristus är freden förkroppsligad besvarar vi kallelsen att föra fredens gudomliga gåva till de sammanhang i vår egen tid som är färgade av våld och konflikt. Därför väljer vi den rättfärdiga fredens väg, vilket kräver både rörelse mot målet och engagemang i själva resan. Vi ber människor med olika världsåskådning och religiösa traditioner att ha detta mål i åtanke och att slå följe på resan. En rättfärdig fred bjuder in oss alla att vittna genom våra liv. I vår strävan efter fred måste vi förhindra och avskaffa personligt och strukturellt våld, liksom våldet i media. Detta inbegriper våldshandlingar mot människor på grund av deras ras, kast, kön, sexuell läggning, kultur eller religion. Vi måste förvalta det ansvar vi har fått från dem som har levt före oss, och det gör vi genom att leva på ett sätt som hedrar våra

förfäders visdom och de heligas vittnesbörd om Kristus. Vi har också ett ansvar inför dem som är framtiden: våra barn som är ”morgondagens människor”. De förtjänar att ärva en mer rättvis och fredlig värld.

09 Icke våldsmotstånd är centralt för den rättfärdiga fredens väg. Välorganiserat, fredligt motstånd är aktivt, outröttligt och effektivt, oavsett om det gäller motstånd mot statligt förtryck och myndigheters övergrepp eller mot affärsmetoder som exploaterar utsatta samhällen och den sårbara skapelsen. Med insikt om att styrkan hos de mäktiga beror på medborgares, soldaters och – i ökande takt – konsumenters underkastelse och medgörlighet kan ickevåldsstrategier inbegripa civil olydnad och vägran att samarbeta.

10 På den rättfärdiga fredens väg blir berättigandet av väpnade konflikter och krig alltmer otänkbart och oacceptabelt. Kyrkorna har i decennier varit oeniga i denna fråga, men på den rättfärdiga fredens väg måste vi nu göra framsteg. Dock är det inte tillräckligt att fördöma kriget; vi måste göra allt som står i vår makt för att främja rättvisa och fredligt samarbete mellan folk och nationer. Den rättfärdiga fredens väg skiljer sig i grunden från begreppet ”det rättfärdiga kriget” och innebär mycket mer än kriterier för skydd av människor mot orättfärdig våldsanvändning. Vapnen skall inte bara tystas. Även värden som social rättvisa, rättssäkerhet, respekt för mänskliga rättigheter och mänsklig säkerhet skall omfamnas.

11 Medvetna om språkets och intellektets begränsningar föreslår vi att den rättfärdiga freden förstås som *en kollektiv och dynamisk men ändå förankrad process med syfte att befria människor från nöd och rädsla, med syfte att övervinna fientlighet, diskriminering och förtryck samt med syfte att etablera villkor för rättvisa relationer som är till gagn för de mest utsatta och som respekterar skapelsens integritet.*

EN LEVANDE RESA

12 Att söka den rättfärdiga freden är som att resa in i Guds syfte med mänskligheten och hela skapelsen i förtröstan på att Gud ska ”styra våra fötter in på fredens väg” (LUK 1:79).

13 RESAN ÄR SVÅR. Vi inser att vi måste möta sanningen längs vägen. Vi får klart för oss hur ofta vi bedrar oss själva och är delaktiga i våldet. Vi lär oss att sluta försvara våra handlingar och i stället tränar oss i att handla rättfärdigt. Det betyder att vi erkänner våra felaktiga handlingar, ger och får förlåtelse och lär oss att försonas med varandra.

14 Våldets och krigets oförrätter splittrar samhällen djupt. De som har dömt och demoniserat sina fiender kommer att under lång tid behöva stöd och hjälp på vägen för att bearbeta sin situation och bli helade. Att försonas med fiender och att återupprätta trasiga relationer är en lång process men ett nödvändigt mål. I en försoningsprocess finns inte längre starka och svaga, överlägsna och underlägsna, mäktiga och obetydliga. Såväl offer som förtryckare omvandlas.

15 Fredsavtal är ofta bräckliga, tillfälliga och ofullständiga. Platser som förklarats fredliga kan fortfarande vara fyllda av hat. Att reparera de skador som krig och våld orsakat kan dra ut längre på tiden än den konflikt som orsakade dem. Men de glimtar av fred som syns längs vägen innebär, även om de är ofullständiga, löften om att större ting ska ske.

16 VI RESER TILLSAMMANS. Den kyrka som är splittrad i frågan om fred och de kyrkor som härjas av konflikter har liten trovärdighet som fredsvittnen eller fredsarbetare. Kyrkornas möjligheter att arbeta för fred och vittna om

fred är beroende av om de, trots olikheter i etnicitet och nationalitet, lärouppfattningar och kyrkkoordineringar, kan finna ett gemensamt mål i fredens tjänst.

17 Att vi reser tillsammans innebär att vi tillämpar en och samma fredsetik och fredspraktik. De omfattar förlåtelse och kärlek till fiender, aktivt ickevåld och respekt för andra, mildhet och barmhärtighet. Vi söker att ge av oss själva i solidaritet med andra och för allas bästa. Vi strävar efter fred i våra böner, och vi ber Gud om urskillningsförmåga och om Andens frukter under vår vandring.

18 När trosgemenskaper på detta sätt färdas tillsammans i kärlek, finns det många händer som kan lätta bördan för dem som inte orkar. Någon kanske kan vittna om hopp när det råder förtvivlan, någon annan kan erbjuda frikostig kärlek för dem som behöver. Människor som har lidit mycket finner styrkan att fortsätta leva trots tragedier och förluster. Styrkan i evangeliet gör det möjligt för dem att lämna ofattbara bördor av personlig och kollektiv synd bakom sig, liksom de bördor av ilska, förbittring och hat som har sitt ursprung i våld och krig. Förlåtelse kan inte radera det förflutna, men när vi blickar tillbaka kan vi kanske se hur minnena har helats, hur vi har kastat av oss bördor och delat trauman med andra och med Gud. Vi klarar av att resa vidare.

19 RESAN LOCKAR. Med tiden och med ökande engagemang för saken kommer fler och fler att höra kallelsen att bli fredsbyggare. De kommer från kyrkan i all sin bredd, från andra trosgemenskaper och från samhället i stort. De arbetar för att övervinna motsättningar som orsakats av ras, religion, nationalitet eller klass, för att lära sig att stå på de utarmades sida eller ta sig an försoningens svåra uppgift. Många finner att freden inte kan bevaras om vi inte visar omsorg om skapelsen och värnar Guds underbara verk.

20 När vi vandrar tillsammans med vår nästa, lär vi oss att inte längre försvara det som är vårt utan närmar oss ett mer generöst och öppet sätt att leva. Våra steg leds in på fredens väg. Vi lägger märke till människor med olika bakgrund. Vi stärks av samarbetet med dem, kan erkänna vår ömsesidiga sårbarhet och bejaka vår gemensamma mänsklighet. Den andre är inte längre en främling eller motståndare utan en medmänniska med vilken vi delar både vägen och resan.

VÄGVISARE PÅ DEN RÄTTFÄRDIGA FREDENS VÄG

21 RÄTTFÄRDIG FRED OCH KONFLIKTOMVANDLING. Konfliktomvandling är en nödvändig del av fredsbyggande. Omvandlingsprocessen börjar med att man blottlägger våldshandlingar och dolda konflikter för att tydliggöra konsekvenserna för de drabbade – för enskilda och för samhällen. Konfliktomvandlingens syfte är att utmana meningsmotståndare att fokusera på det gemensamma bästa snarare än på sina egna intressen. Det kan vara nödvändigt att ifrågasätta en artificiell fred, avslöja strukturellt våld eller finna sätt att återupprätta relationer utan vedergällning. Kyrkornas och de religiösa gemenskapernas kallelse är att slå följe med våldets offer och föra deras talan. Det innebär också att stärka civila resurser för att hantera konflikter och ställa offentliga myndigheter och andra ansvariga till svars – även ansvariga inom kyrkosamfunden. Rättssäkerheten är en grundläggande princip för allt sådant arbete.

22 RÄTTFÄRDIG FRED OCH VÄPNAD KONFLIKT. Ändå kommer det att finnas tillfällen när vårt engagemang för rättfärdig fred sätts på prov, då vi strävar efter fred där våldet härskar eller där det finns ett hot om våldsam konflikt. Det finns extrema omständigheter där ett lagligt användande av väpnade styrkor kan vara nödvändigt – som en sista utväg eller som det minst onda av två

onda ting – för att skydda utsatta grupper av människor som befinner sig under överhängande hot att bli dödade. Men även i dessa fall anser vi att användningen av väpnade styrkor i konfliktsituationer är ett tecken på ett allvarligt misslyckande och utgör ett nytt hinder på den rättfärdiga fredens väg.

23 Vi erkänner Förenta Nationernas auktoritet att i enlighet med FN-stadgans anda och bokstav agera när världsfreden är hotad, även med militära medel inom ramarna för internationell rätt. Vi känner oss ändå kallade att som kristna gå längre och ifrågasätta varje teologiskt eller annat rättfärdigande av bruk av militära medel. Vi anser det vara förlegat att hämta stöd i konceptet ”rättfärdigt krig” och dess sedvanliga användning.

24 Vi medger att det finns ett moraliskt dilemma i dessa yttranden. Det kan delvis lösas upp om de kriterier som utvecklats inom traditionen för rättfärdigt krig används som en stomme för en etik när det gäller ett lagligt användande av tvång. En sådan etik skulle till exempel möjliggöra överväganden kring ”Rättmätiga polisinsatser” och utvecklingen av en ny norm inom internationell rätt kring ”Ansvar att skydda”. Den skulle också möjliggöra att man i god tro använder sig av de fredsmekanismer som omfattas av FN-stadgan. Vägran att tjänstgöra i väpnade styrkor bör erkännas som en mänsklig rättighet. Mycket annat som strider mot fred och internationell rättsordning måste definitivt och ovillkorligen förkastas, först och främst innehavet och användandet av alla massförstörelsevapen. Vårt liv tillsammans bjuder oss att förena våra tankar, handlingar och lagar i gemensam strävan att skapa och bygga fred. Som kristna ansluter vi oss därför till ett förändrat sätt att resonera etiskt som vägleder samhället i att tillämpa ickevåldslig konfliktomvandling och som främjar framsteg på vägen mot fred.

25 RÄTTFÄRDIG FRED OCH MÄNSKLIG VÄRDIGHET. Våra skrifter lär oss att mänskligheten har skapats till Guds avbild och välsignats med värdighet och rättigheter. Erkännandet av denna värdighet och dessa rättigheter är centralt för vår förståelse av den rättfärdiga freden. Vi ser i de allmänna mänskliga rättigheterna det oundgängliga internationella rättsinstrumentet när det gäller att värna människans värdighet. Därför menar vi att stater är skyldiga att säkerställa rättssäkerhet och garantera medborgerliga och politiska såväl som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Vi ser dock att brott mot de mänskliga rättigheterna sprider sig utom kontroll i många samhällen, i krig såväl som i fred, och att de som borde ställas till svars åtnjuter straffrihet. För att motverka detta måste vi bygga upp vänskapsrelationer och samarbeta med andra aktörer i det civila samhället, bland dem människor med annan religion som också arbetar för att försvara de mänskliga rättigheterna och stärka det internationella rättssamhället.

26 RÄTTFÄRDIG FRED OCH OMSORG OM SKAPELSEN. Gud skapade allt gott och överlät ansvaret att ta hand om skapelsen till mänskligheten (1 MOS 2:4B–9). Exploateringen av naturen och missbruket av de ändliga resurserna är en form av våld som leder till att vissa privilegieras på många andras bekostnad. Vi vet att hela skapelsen ropar efter att bli befriad, inte minst från människans skymfande handlingar (ROM 8:22). Som troende erkänner vi att vi är skyldiga till den skada vi har orsakat skapelsen och alla levande ting genom våra handlingar eller genom vår brist på handlingar. Visionen om en rättfärdig fred innebär mycket mer än ett återupprättande av rättfärdiga relationer i samhället – den tvingar också oss människor att värna om jorden som vårt hem. Vi måste lita på Guds löfte och sträva efter en skälig och rättvis fördelning av jordens resurser.

27 ATT SKAPA FREDSKULTURER. Vi åtar oss att skapa fredskulturer i samarbete med människor från andra religiösa traditioner, övertygelser och livsåskådningar. Med detta åtagande försöker vi leva upp till evangeliets principer om att älska vår nästa, avstå från våldshandlingar och sträva efter rättfärdighet gentemot fattiga, arvlösa och förtryckta (MATT 5:1–12; LUK 4:18). Vår gemensamma strävan är beroende av insatser från män och kvinnor, från unga såväl som gamla, från chefer såväl som arbetare. Vi erkänner och lägger stor vikt vid kvinnors förmåga att skapa fred. Vi värdesätter de religiösa ledarnas unika roll, deras samhällsinflytande och den potentiellt frigörande kraft som finns i religiös visdom och insikt när det gäller att verka för fred och människovärde. Samtidigt sörjer vi över de tillfällen då religiösa ledare har missbrukat sin makt för egen vinning eller då kulturella och religiösa ideal har bidragit till våld och förtryck. Vi är särskilt oroade över den aggressiva retorik och undervisning som sprids i religiös skepnad och förstärks av medias inflytande. Vi erkänner som kristna ödmjukt vår delaktighet i manifestationer av fördomar och andra attityder som skapar hat – både nu och i det förflutna – och åtar oss härmed att bygga upp gemenskaper präglade av försoning, acceptans och kärlek.

28 UTBILDNING FÖR FRED. Utbildning utifrån visionen om fred innebär mer än handledning i strategier för fredsarbete. Det handlar om en i grunden andlig omvändning som omfattar familj, kyrka och samhälle. Fredsutbildning lär oss att främja en anda av fred, att ingjuta respekt för de mänskliga rättigheterna och att forma idéer och handlingar som kan utgöra alternativ till våld. Inom fredsutbildning förespråkas aktivt ickevåld som ses som en oöverträffad resurs för förändring som praktiserats och uppskattats i olika traditioner och kulturer. Ett sådant förhållningssätt av karaktär och samvete gör människor redo att söka och sträva efter fred.

ATT TILLSAMMANS SÖKA OCH STRÄVA EFTER RÄTTFÄRDIG FRED

29 Den kristna pilgrimsfärden på fredens väg erbjuder många möjligheter att skapa synliga och livskraftiga fredsgemenskaper. En kyrka som ber för fred, tjänar sitt samhälle, använder sina pengar etiskt, bryr sig om miljön och skapar goda relationer med andra kan bli ett redskap för fred. Dessutom blir kyrkornas vittnesbörd mer trovärdigt när de står enade i sitt arbete för fred (JOH 17:21).

FÖR FRED I SAMHÄLLET SÅ ATT INGEN BEHÖVER VARA RÄDD

(MIKA 4:4)

”Det enda Herren begär av dig: att du gör det rätta, lever i kärlek...” *”Du skall älska din nästa som dig själv.”* *”Be för dem som förföljer er.”* (MIKA 6:8; LUK 10:27; MATT. 5:44)

30 GLOBALA UTMANINGAR. Alltför många samhällen splittras av ekonomiska klasskillnader och av skillnader när det gäller ras, färg, kast, religion och kön. Hem och skolor plågas av våld och övergrepp. Kvinnor och barn utsätts för fysiskt och psykiskt våld som har sin grund i kulturella traditioner. Drog- och alkoholmissbruk och självmord är olika former av självdestruktivt beteende som är vanligt förekommande. Arbetsplatser och gudstjänstlokaler är sargade av konflikter. Fördomar och rasism berövar människor deras värdighet. Arbetare utnyttjas och industrier förorenar miljön. Många människor har inte tillgång till sjukvård och endast ett fåtal har råd med den. Klyftan mellan rika och fattiga växer. De traditioner som skapar samhörighet försvagas av kommersiellt inflytande och importerade livsstilar. Medier, spel och underhållning som bejakar våld, krig och pornografi snedvrider våra samhällens värdegrunder och leder till destruktiva beteenden. Vid våldshandlingar

är det oftast unga män som är både gärningsmän och offer, medan kvinnor och barn befinner sig i störst fara.

31 VÄGAR FRAMÅT. Kyrkor skapar en fredskultur när de engagerar sig i, samarbetar och lär sig av varandra, så att medlemmar, familjer, församlingar och grupper i samhället engageras. Kyrkorna har att lära sig att förebygga och omvandla konflikter, att skydda och stärka de marginaliserade, att främja kvinnornas roll i konfliktlösning och fredsbyggande och inkludera dem i alla sådana initiativ, att stödja och delta i ickevåldsrörelser för rättvisa och mänskliga rättigheter, samt att ge fredsutbildning dess rättmätiga plats i kyrkor och skolor. En fredskultur kräver att kyrkor och andra trossamfund och samhällsgrupper utmanar våldet, var det än inträffar. Detta gäller strukturellt och vanemässigt våld såväl som det våld som genomsyrar medieunderhållning, spel och musik. En fredskultur uppstår när alla, speciellt kvinnor och barn, är skyddade från sexuellt våld och från väpnad konflikt, när vapen som används för att döda är förbjudna och har försvunnit från samhällena och när våld i hemmen är erkänt och eliminerat.

32 Om kyrkor ska kunna vara fredsbyggare måste kristna först sträva efter enighet i sitt fredsarbete. Våra församlingar måste enas om att bryta den kultur av tystnad som finns kring våldet inom kyrkan. Vi måste också övervinna vår slentrianmässiga oenighet inför våldet i samhället.

FÖR FRED MED JORDEN SÅ ATT LIVET KAN FORTSÄTTA

Gud skapade världen, gjorde den fullkomlig och gav mänskligheten liv i överflöd. Men synden förstör människors förhållande till varandra och till skapelsen. Skapelsen längtar efter att Guds barn ska bli förvaltare av livet, rättvisan och kärleken. (1 MOS 2:1–3; JOH 10:10; ROM 8:20–22)

33 GLOBALA UTMANINGAR. Människorna ska respektera och bevara skapelsen. Men girighet på många plan, självcentrering och tro på obegränsad tillväxt har medfört att jorden och dess skapade varelser exploateras och förstörs. De fattigas och sårbaras rop ger eko i jordens klagan. Den överdrivna konsumtionen av fossilt bränsle och av andra begränsade resurser innebär våld mot människorna och planeten. Klimatförändringarna, som är en konsekvens av människors livsstil, utgör ett globalt hot mot en rättfärdig fred. Den globala uppvärmningen, den stigande havsnivån och den ökade förekomsten av torka och allt kraftigare översvämningar påverkar speciellt de mest sårbara befolkningsgrupperna i världen. Ursprungsbefolkningar som står för hållbara levnadssätt är, tillsammans med invånare på korallöar och utarmade kustsamhällen, de som kommer att ta störst skada trots att de bidrar minst till den globala uppvärmningen.

34 VÅGAR FRAMÅT. Att värna om Guds dyrbara gåva, skapelsen, och att sträva efter ekologisk rättvisa är grundläggande principer för en rättfärdig fred. För kristna är dessa principer också uttryck för evangeliets kallelse att inte slösa med naturens resurser och att dagligen omvända sig. Som kyrkor och kyrkomedlemmar måste vi vara försiktiga med jordens resurser, speciellt med vattnet. Vi måste beskydda de befolkningar som är mest känsliga för klimatförändringar och hjälpa till att värna deras rättigheter.

35 Kyrkomedlemmar och församlingar runtom i världen måste självkritiskt utvärdera sin miljöpåverkan. Kristna måste, individuellt och tillsammans, lära sig att leva på ett sådant sätt att hela världen kan ha det bra. Lokalt behövs det många fler ”eko-församlingar” och ”gröna” kyrkor. Globalt behövs mycket ekumeniskt påverkansarbete för att internationella överenskommelser och avtal som regeringar och företag skriver under ska implementeras. Detta för att en mer beboelig jord ska kunna säkras, inte bara för oss, utan för alla varelser och för framtida generationer.

FÖR FRED PÅ MARKNADEN SÅ ATT ALLA KAN LEVA MED VÄRDIGHET

Med sin underbara skapelse av en värld som har mer än nog av naturtillgångar för att försörja oräkneliga generationer av människor och andra levande varelser, bekräftar Gud en vision om att alla människor ska kunna leva ett gott liv och med värdighet, oavsett klass, kön, religion, ras eller etnicitet. (PS 24:1; PS 145:15; JES 65:17–23)

36 GLOBALA UTMANINGAR. Samtidigt som små globala eliter samlar på sig ofattbara rikedomar lever mer än 1,4 miljarder människor i extrem fattigdom. Något är grundläggande fel när världens tre rikaste individer har en förmögenhet värd mer än de 48 fattigaste ländernas bruttonationalprodukt. Ett ineffektivt regelverk, innovativa men omoraliska finansiella instrument – snedvridna belöningssystem och andra systemfaktorer förvärrade av girighet – sätter igång globala finanskriser. Miljontals jobb försvinner och tiotals miljoner människor blir utfattiga. De ökande socioekonomiska klyftorna inom och mellan länder väcker allvarliga frågor om den marknadsorienterade liberaliserande ekonomipolitikens effektivitet när det gäller att utrota fattigdomen och leder oss till att ifrågasätta jakten på tillväxt som samhällets dominerande målsättning. Överkonsumtion och brist

på grundläggande förnödenheter är uttryck för våld. De globala militära utgifterna, som nu är högre än under kalla kriget, gör inte mycket för att stärka internationell fred och säkerhet, utan desto mer för att äventyra den. Tillgången till vapen skyddar inte mot de huvudsakliga hoten mot mänskligheten utan tar i stället i anspråk omfattande resurser som skulle kunna användas för att möta detta hot. Denna obalans hotar allvarligt rättvisan, den sociala samhörigheten och det allmänna bästa inom vad som har blivit en global mänsklig gemenskap.

37 VÄGAR FRAMÅT. Fred på marknaden främjas genom att man skapar en "livets ekonomi". Grundläggande förutsättningar för denna är rättvisa socioekonomiska förhållanden, respekt för arbetares rättigheter, en rättvis fördelning och ett hållbart användande av resurser, hälsosam mat som alla har råd att köpa och ett brett deltagande när ekonomiska beslut ska fattas.

38 Kyrkorna och andra aktörer i samhället måste förespråka full implementering av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Kyrkorna måste förespråka alternativa ekonomiska riktlinjer för hållbar produktion och konsumtion, tillväxt genom omfördelning, rättvisa skatter, rättvis handel och allmän tillgång till rent vatten, ren luft och andra gemensamma resurser. Reglerande strukturer och politik måste återanknyta finansväsendet inte bara till ekonomisk produktion utan även till mänskliga behov och ekologisk hållbarhet. Man bör göra stora nedskärningar i militära utgifter för att kunna finansiera program som arbetar för att alla människor ska ha tillgång till tillräckligt med mat, husrum, utbildning och hälsa, samt program som arbetar med att motverka klimatförändringar. Mänsklig och ekologisk säkerhet måste bli en större ekonomisk prioritet än nationell säkerhet.

FÖR FRED MELLAN FOLKEN SÅ ATT MÄNNISKORS LIV KAN SKYDDAS

Vi är skapade till livgivande Guds avbild, förbjudna att ta någons liv och uppmanade att älska även våra fiender. Dömda med rättvisa av Gud som är rättfärdig kallas nu olika folkslag att öppet ta till sig sanningen, att förvandla vapen till jordbruksredskap och att aldrig mer övas för krig. (2 MOS 20:17; JES 2:1–4; MATT 5:44)

39 GLOBALA UTMANINGAR. I mänsklighetens historia finns djärva bedrifter för fred och konfliktomvandling, framsteg när det gäller rättssäkerhet och nya normer och avtal som styr användningen av våld. Nu finns det till och med rättsligt skydd även mot statscheferas maktmissbruk. Men vår historia är också fläckad av moraliska och politiska motsatser till dessa framsteg: främlingsfientlighet, våld i samhället, hatbrott, krigsbrott, slaveri, folkmord och mer därtill. Även om våldets tänkande och logik finns djupt rotade i mänsklighetens historia, så har sådana synder på senare tid fått mycket större konsekvenser, förstärkta av vetenskap, teknologi och rikedomar i utövandet av våld.

40 På grund av farornas karaktär och omfattning är det idag ännu mer angeläget med en ny ekumenisk agenda för fred. Vi bevittnar en ofattbar utvidgning av människors förmåga att förstöra livet och dess grundläggande förutsättningar. Omfattningen av hotet, det kollektiva mänskliga ansvaret som ligger bakom och behovet av en gemensam global reaktion är utan motstycke. Två av dessa stora hot – en förödelse orsakad av kärnvapen och klimatförändringarna – skulle kunna förstöra liv i stor omfattning och alla utsikter för en rättfärdig fred. Båda innebär ett våldsamt missbruk av den energi som finns i skapelsen. Den ena av katastroferna har sitt ursprung i spridningen av vapen, speciellt vapen som orsakar massförstörelse. Den andra kan förstås som en ofantlig

ökning av livsstilar som orsakar massutplåning. Det internationella samfundet kämpar, med ringa framgång, för att få kontroll över dessa båda hot.

41 VÄGAR FRAMÅT. Med respekt för livets okränkbarhet och för att skapa fred mellan folken måste kyrkorna arbeta för att stärka internationell lagstiftning om mänskliga rättigheter liksom avtal om och verktyg för ömsesidigt ansvarstagande och konfliktlösning. Om vi ska kunna förhindra dödliga konflikter och massmord måste spridningen av lätta vapen och krigsmateriel stoppas och trenden vändas. Kyrkorna måste bygga upp tillit och samarbeta med andra trosgemenskaper och med människor med olika livsåskådningar för att reducera nationers möjligheter att föra krig, eliminera förekomsten av vapen som utsätter mänskligheten och hela planeten för en aldrig tidigare skådad risk, och göra kriget som institution olagligt.

42 ETT FOLK SOM FÖR EVIGT LÄNGTAR. Vårt hem är inte vad det skulle kunna vara och inte heller vad det kommer att vara. Även om livet i Guds händer inte låter sig kuvas råder ännu inte fred. Härskarna och ondskans andemakter vinner fortfarande sina segrar men de är inte allsmäktiga. Vi kommer att få leva i oro och brustenhets till det råder fred. Därför måste vårt fredsbyggande med nödvändighet kritisera, fördöma, anbefalla och bjuda motstånd, men även förkunna, stärka, trösta, försona och hela. Fredsbyggare ska tala emot och tala för, riva ned och bygga upp, beklaga och berömma, sörja och glädjas. Fram till dess att vi får uppleva att Gud blir allt, överallt, kommer arbetet för fred att fortsätta som en flämtande låga av verklig nåd.